

Чурпіта Тетяна Миколаївна,
кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри класичної хореографії
Київського національного університету
культури і мистецтв
e-mail: razor.ls@bigmir.net

ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ М. ТРЕГУБОВА (1928 – 1935 рр.)

У статті вперше досліджується професійне становлення заслуженого артиста УРСР, заслуженого діяча мистецтв УРСР, доцента Миколи Трегубова, відтворюється картина його навчання у Ленінградському хореографічному технікумі з 1928 по 1935 рр., його перші головні партії у шкільних балетах Л. Лавровського "Фадетта" (1934) і "Катерина" (1935), з'ясовується ступінь впливу педагогів на його формування як творчої особистості. У статті чітко окреслені перспективні напрями вивчення творчого доробку М. Трегубова для подальших наукових пошуків.

Ключові слова: Микола Трегубов, виконавська діяльність, балетмейстер, балетний театр, хореографічний технікум, творчий процес.

Чурпіта Тат'яна Николаевна, кандидат педагогических наук, доцент кафедры классической хореографии Киевского национального университета культуры и искусств

Профессиональное становление Н. Трегубова (1928 – 1935 гг.)

В статье впервые исследуется профессиональное становление заслуженного артиста УССР, заслуженного деятеля искусств УССР, доцента Н. Трегубова, воссоздается картина его обучения в Ленинградском хореографическом техникуме с 1928 по 1935 годы, первые главные партии в школьных балетах Л. Лавровского "Фадетта" (1934) и "Катерина" (1935), выясняется степень влияния педагогов на его формирование как творческой личности. В статье четко определены перспективные направления изучения творческого наследия Н.Трегубова для дальнейших научных исследований.

Ключевые слова: Николай Трегубов, исполнительская деятельность, балетмейстер, балетный театр, хореографический техникум, творческий процесс.

Churpita Tatiana, PhD in Pedagogics, associate professor, the classical choreography chair, Kyiv national university of culture and arts

Professional formation of Trehubov (1928 – 1935)

For the first time in the article the professional formation of honoured artist of URSR, honoured worker of art and associate professor M. Trehubov is analyzed. The author tries to restore the image of his studying in Leninhrad choreographic college from 1928 till 1935, his first main roles in ballets of L.Lavrovsky "Fadetta" (1934) and "Kateryna" (1935) and wants to find the level of teachers' influence on the formation of a creative personality.

The perspective ways of study of creative work of M. Trehubov were clearly outlined in the article for the future scientific researches.

Keywords: Mukola Trehubov, performing activity, choreographer, ballet-master, ballet theatre, choreographic college, creative process.

Формування вітчизняної виконавської, балетмейстерської та педагогічної школи тісно пов'язане з ім'ям Миколи Івановича Трегубова (1912–1997) – заслуженого артиста Української РСР (1956), заслуженого діяча мистецтв Української РСР (1964), за досягнення у розвитку театрального та музичного мистецтва відзначеного Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР (1954), нагородженого орденом Трудового Червоного Прапора (1960). Перелік назв балетів, опер, оперет, поставлених М. Трегубовим, налічує понад 52 найменувань; постановки деяких балетних вистав здійснювались по декілька разів. М. Трегубов працював головним балетмейстером-постановником, солістом балету, драматичним артистом, педагогом у театрах опери і балету на теренах колишнього Радянського Союзу і за його межами (Україна, Росія, Польща, Німеччина). Він є автором лібрето балетів "Пер Гюнт" (1956), "Чорне золото" (разом з П. Вірським, А. Лукацьким) (1960), "Дюймовочка" (разом з Л. Трофімовою) (1964), "Великий вальс" (1955), "Урок життя" (1963). За роки балетмейстерсько-педагогічної діяльності виховав цілу плеяду артистів балету та педагогів, які отримали почесні звання народних і заслужених артистів, дипломи доцентів і професорів, стали лауреатами престижних конкурсів. 1980 року М.І. Трегубову було присвоєно вчене звання доцента кафедри хореографії Київського державного інституту культури ім. О.Є. Корнійчука [7; 8].

Писати про Миколу Івановича Трегубова непросто, оскільки він не залишив по собі книг, спогадів, щоденників. Його батьки були далекі від театру, на відміну від батьків інших відомих артистів балету (А. Ваганової, Ф. Лопухова, В. Семенова, Т. Вечеслової, Г. Уланової та ін.). Він був яскравою, неординарною особистістю – так про нього говорять колишні колеги й учні. В його житті були трагічні, суперечливі події. Наприкінці Другої світової війни М. Трегубова було репресовано і відправлено до ГУЛАГу. Цей факт не міг не вплинути на подальше життя і кар'єрне зростання митця. Але він не згнітився і після звільнення з табору продовжував плідно працювати на ниві хореографічного мистецтва.

Творчий доробок Миколи Трегубова поки знаходиться поза увагою науковців, в літературі висвітлюються лише окремі періоди його балетмейстерської діяльності у київському, львівському, донецькому, одеському театрах (Ю. Станішевський [13], А. Терещенко [14]); хронологія життя і творчості – в енциклопедії "Балет" Т. Швачко [16] та Біобібліографічному довіднику В. Туркевича [15], про роки навчання М. Трегубова у Ленінградському хореографічному технікумі, про виконавську діяльність у Ленінградському театрі опери та балету (1935–1938), Київському театрі опери та балету (1938–1940) – інформації в літературних джерелах знайти не вдалося, окрім фраз на кшталт "виразний виконавець", "майстер чоловічого танцю", "владний Гірей" – у контексті групи виконавців.

Після знайомства з особовою справою М. Трегубова, що знаходиться в архіві Київського національного університету культури і мистецтв, було з'ясовано, що М.І. Трегубов народився 25 березня 1912 року в м. Ставрополі, у родині робітника Івана Олександровича Трегубова. У 1916 р. батько повернувся з фронту поранений, почав працювати кравцем; у 1920 р. помер. Щоб прогодувати четверо дітей, мати, Катерина Петрівна Трегубова, була змушена тяжко

працювати прачкою. У 1928 р., коли Микола Трегубов закінчив неповну середню школу, Відділ народної освіти доправив його навчатись в одну з найстаріших російських балетних шкіл – Ленінградський хореографічний технікум, який він закінчив у 1935 р. за спеціальністю артист балету. Копію посвідчення було отримано завдяки допомозі трьох викладачів: В. Пономарьова, М. Романової, Г. Кирилової – вони підтвердили факт навчання М. Трегубова з 1928 по 1935 рр. у балетній школі [7, 8].

Про перші роки навчання М. Трегубова мало що відомо, його прізвища немає у роботах мистецтвознавців, що досліджували балетний театр 1920–1930 х років ХХ ст. Відомий балетний критик І. Солертинський у книзі "Статті про балет" (1973) згадує М. Трегубова в групі молодих талановитих учасників вистави "Катерина", а В. Красовська в книзі "Ваганова" – як претендента на головну роль (Андре).

Аналізуючи автобіографію М. Трегубова, дізнаємося, що у 1928 р., коли він приїхав до училища, йому вже виповнилось 16 років – це досить пізно для вивчення класичного танцю, який був основою програми навчання. Традиційно до хореографічної школи приймали дітей з 10-річного віку, а в експериментальні класи – з 12 років. М. Трегубов почав навчатись саме в той період, коли формувалась система державної хореографічної освіти, що об'єднала попередні форми: балетну освіту і нову – танцювальну освіту для народних мас, коли відкривались нові відділення: виконавське, педагогічне, національні (1934). З 1923 р. було організовано Вечірні курси, де займалась та молодь, яка відчувала потяг до танцювального мистецтва, але за різних обставин не могла вступити до балетної школи у дитячому віці. Курси проіснували недовго – до 1930 р., але вони мали неабияке значення. Велика кількість молоді, що приїжджала з розформованих петроградських балетних шкіл і провінційних студій, отримала можливість закінчити освіту. Класи вели вчителі денного відділення, які вміли відрізнити і виховати справжній талант [3; 4].

Через вечірні курси пройшло багато артистів: В. Чабукіані, К. Сергєєв, Ф. Балабіна, А. Мессерер, С. Корень, Л. Якобсон, Г. Кирилова. Деяких з них, хто успішно здавав іспити, переводили на денне відділення, як, наприклад, Ф. Балабіну [2; 4].

Керівництво школи за часів навчання М. Трегубова змінювалось декілька разів. Коли він розпочав навчання, художнім керівником школи був В. Семенов [2, 128]. З 1931 по 1933 рр. технікум очолював Б. Шавров [1, 215], з 1934 року – Є. Чесноков [6]. М. Михайлов у своїй книзі "Життя у балеті" згадує: "У ці щасливі для нашого мистецтва роки керував школою Є.І. Чесноков. На моїй пам'яті це був один із кращих її директорів – розумний, висококультурний, широко ґрунтований у питаннях мистецтва. Виховання балетних кадрів він налагодив так, як не вдавалось нікому ні до, ні після нього" [5, 188–189].

Творча атмосфера в училищі створювалась активною взаємодією двох сил. З одного боку, там викладали носії високої культури балетного академізму – А. Ваганова, Є. Снеткова-Вечеслова, М. Романова, Є. Гердт – викладачі класичного танцю; В. Пономарьов, В. Семенов. О. Пушкін (з 1932) – майстри чоловічого класичного танцю; О. Ширяєв, О. Монахов, А. Лопухов – викладачі характерного танцю;

Л. Леонтьєв – педагог пантоміми і акторської майстерності, Б. Шавров (з 1930 р.) – педагог дуетного і класичного танцю. З іншого – експериментували молоді хореографи: Л. Якобсон, Л. Лавровський, В. Варковицький, Б. Фенстер.

Теоретичні заняття проводили мистецтвознавці І. Соллертинський (з 1931 р.) і Ю. Слонімський (з 1932 р.). Зокрема Ю. Слонімський вів курс "Аналіз балетних вистав". Про нього так пише П. Гусєв: "Слонімський – першовідкривач за покликанням. Він відкрив невідомі сторінки історії балету – забутих, але великих майстрів танцю. Він розшукав і надрукував невідомі матеріали, мемуари, документи..." [10, 7].

Разом з І. Соллертинським розпочинали підготовку перших друкованих програм зі спеціальних предметів. І. Соллертинського справедливо можна назвати історіографом музичного життя Ленінграда з кінця 20 – початку 40-х років ХХ ст. Народна артистка СРСР Н. Дудинська про І. Соллертинського згадує наступне: "Ерудиція Іван Івановича уявляється мені нескінченною і дивовижною. Я рідко зустрічала таких людей; думаю, що їх взагалі не так вже і багато на земній кулі. Я щаслива, що можу сказати про себе: "Хоча і недовго, але я навчалась у Івана Івановича Соллертинського" [6, 129].

З автобіографії М. Трегубова дізнаємося, що навчався він під керівництвом В. Пономарьова й В. Семенова.

Виктор Олександрович Семенов (1892–1944) – заслужений артист РРФСР (1939), який у 1912 році закінчив ПХУ, навчався у М. Обухова. У 1912–1929 роках був артистом у Маріїнському театрі – ДАТОБу. В 1923 році організував Вечірні курси, де викладав класичний танець [1]. Про В. Семенова відомий мистецтвознавець Ю. Слонімський пише як про видатного класичного танцівника, рід якого через покоління викладачів сходить до Вестриса [10].

Володимир Іванович Пономарьов (1892–1951) – заслужений артист РРФСР (1934). Завдяки його настановам зміцніла техніка класичного танцю Л. Лавровського, П. Гусєва, В. Чабукіані, К. Сергєєва та ін. [5]. В. Пономарьов – неперевершений знавець основ чоловічого класичного танцю, який упродовж трьох десятиріч викладав цей предмет у випускних класах школи і у класі удосконалення артистів трупи [2; 3; 4; 5;].

Кожний з викладачів училища був фахівцем своєї справи. Уроки відрізнялись святковістю і різноманітністю, як в екзерсисі, так і в адажіо або аллегро. Кожний викладач загострював увагу на одній-двох особливостях класичного танцю. Комбінації В. Пономарьова були логічні, один рух витікав з іншого. Крім того, він суворо слідкував за точністю виконання "канонів", хоча зауваження робив м'яко, начебто мимохідь. Відчувалось, що це добра, приємна людина. В. Семенов, вибудовуючи свої уроки, спирався на свої нахили – він мав чудовий дар польоту – і відпрацьовував в учнів м'яке пліє під час приземлення зі стрибка, а також прищеплював любов до широти танцю. А. Мессерер згадував, що його уроки тривали дві години і були дуже важкими. Щоправда, прихильники його методу стверджували, що після його класу у артиста, як і у спорті, відкривалось друге дихання [4].

"Навантаження в школі були великі, – згадує Н. Дудинська, учениця А. Ваганової (випуск 1931 р.), – серйозний тренаж з усіх спеціальних предметів

– класичного й характерного танцю, класу підтримки, акробатичного танцю, міміки, загальноосвітні заняття, і найголовніше – багатогодинні репетиції – усе це дуже втомлювало. Заняття починались з ранку...." [6, 128]. Існувала також інша форма танцювальних виступів, що розвивала у вихованців школи відчуття артистичної відповідальності і творчої ініціативи: це вистави, що були організовані в закритому театрі самого училища у вигляді заліків. Такою була перевірка результатів засвоєння пройденого матеріалу.

"Вимоги до вихованців училища щодо загальноосвітніх дисциплін були скромні, – згадує Г. Кремшевська, учениця А. Ваганової (випуск 1931 р.). Учні відвідували тільки ті уроки, які їм більше подобались. Можна було легко не прийти на урок, посилаючись на денну репетицію" [6, 131]. "У свідоцтві, що видавалось у ті роки про закінчення хореографічного училища, – продовжує Г. Кремшевська, – перелічено було багато дисциплін. Виявляється, що учні закінчили "повний курс навчання" з предметів: балетмейстерські заняття, вступ до музики, історія російського і західного театру, аналіз балетної вистави. За весь цей уявний керівництвом комплекс знань відповідав один І.І. Соллертинський" [6, 132]. Учні школи були активно задіяні у балетних і оперних виставах в академічних театрах – ДАТОБ і в Малому оперному. До виступів у театрі всіх учнів, і малих, і старших, готував В. Паномарьов. За всю виробничу практику у стінах училища відповідав викладач характерного танцю О. Ширяєв [3].

Вся підготовча робота артистів перед виставами і концертами проходила не на сцені театру, а у будівлі на вулиці Росії, у численних шкільних і театральних залах, що поєднувались між собою двоповерховою галереєю. Учні у вільний від уроків час підглядали, як репетирують улюблені кумири, і напівсвідомо вбирали в себе академічну манеру виконання. Таке оглядове навчання приносило велику користь [5]. Так, можливо, стоячи біля дверей, М. Трегубов не міг відірвати очей від Г. Уланової, Н. Дудинської і В. Чабукіані, М. Семьонової і О. Єрмолаєва.

Значною подією у житті школи були постановки молодих балетмейстерів. Так, 21 березня 1934 р. силами школи було здійснено постановку балету "Фадетта", де М. Трегубов виконував головну партію – роль Андре.

"Фадетта" – балет на 3 дії, на музику Л. Деліба та інших авторів в обробці Є. Дубовського (сценарій Л. Лавровського і В. Соловйова, балетмейстер Л. Лавровський, художник Н. Нікіфоров, диригент Є. Дубовський). "Це – романтичний балет на пасторальній основі, – пише в рецензії І. Соллертинський. – Сюжетна схема його проста: це історія зворушливої любові бідної селянської дівчини до заможного селянського парубка Андре, зарученого із шаленою дочкою місцевого багатія Мадлон. Любов перемагає: Андре, проклятий батьком, під обурення селянської "аристократії" разом з Фадеттою йдуть у гори".

У балеті три дії: перша – краща з них, побудована на живій, змістовній пантомімі й сюжетно-мотивованих танцях; друга дія – дуже коротка: невелика родинна пантоміма з підготовки до весілля Мадлон і Андре; третя – достатньо довгий дивертисмент з драматичною розв'язкою. "Усі сцени ретельно відпрацьовані з режисерського боку, – продовжує І. Соллертинський. – Це заслуга

балетмейстера Лавровського. Відчувається і досвідчена рука режисера-консультанта Соловйова" [12, 87].

Під час обрання учнів на головні ролі Лавровський поклався на рекомендації А. Ваганової і В. Пономарьова. Ваганова вказала на двох своїх учениць – Надію Красношесєву і Галину Кирилову на ролі Фадетти і Мадлон. Пономарьов назвав Миколу Трегубова і Костянтина Боярського на ролі Андре і Рене. [2, 179].

У літературі можна знайти характеристику танцю Надії Красношесєвої – Фадетти, Галини Кирилової – Мадлон. Про виконання ролі Андре Миколою Трегубовим критики говорять опосередковано, уникаючи прізвиська: "Андре став найбільш активною фігурою спектаклю, розвиваючи його сюжет в ігрових епізодах і, головне, в дуетних танцях з Фадеттою". "...Дуети сприймались як танцювальні діалоги, в яких розкривались думки і почуття героїв" , – пише Н. Шереметьєвська [9, 182–183].

Більшість ролей "Фадетти" були втілені у класичному танці, і тому постановка Л. Лавровського була сприйнята молодими виконавцями. Вистава затрималась у репертуарі училища, змінивши декілька складів виконавців. Пізніше балет "Фадетта" увійшов до репертуару Малого оперного театру.

У травні 1935 р. Л. Лавровський поставив для школи "Катерину" (балет у 3 діях, 7 картинах на музику А. Адана і А. Рубінштейна в обробці та інструментовці П. Фельдта; художник Б. Ербштейн, диригент М. Карпов), де Миколі Трегубову знову доручають головну роль – Володимира. Ю. Слонімський пише: "Катерина" створена за мотивами багатьох літературних джерел, де зображена трагічна доля кріпосних, талант і особисте щастя котрих залежало від примх поміщика. Ближче за все вона до "Тупейного художника" Лескова" [11, 151].

Звертаючись до книги І. Соллертинського "Статті про балет", ми не знаходимо детальних характеристик учасників шкільної вистави. Автор робить загальний висновок: "Вдумливу і серйозну роботу над роллю і хороші танцювальні якості показали Н. Балтачєєва (Катерина), Г. Кирилова (Юлінька), М. Трегубов (Володимир), К. Боярський (грав дві ролі)" [12, 111].

Крім напружених занять у хореографічному училищі, М. Трегубов намагався долучатись до культури Ленінграда. З автобіографії митця ми дізнались, що за часів свого учнівства він працював артистом балету в Оперній студії при Консерваторії ім. М. Римського-Корсакова у 1931–1934 рр. [7; 8]. Оперна студія була важливим центром музичного життя Ленінграда. На жаль, поки не вдалося знайти свідчення про те, як саме проходила сценічна практика М. Трегубова, у яких виставах він брав участь. Сама Оперна студія у 1920–40-х роках свої афіші та програми не збирала. Але ми дізнались, що колишній соліст Оперної студії Іван Євдокимович Пічугін залишив щоденники за 1931–1935 роки, де відмічав усі постановки, вказував імена режисерів і виконавців.

Таким чином, обмеженість інформації і табу на дослідження творчості репресованих діячів у СРСР були основними причинами того, що постать М. Трегубова знаходилась поза увагою науковців. З автобіографії ми дізнались, що професійне становлення М. Трегубова відбувалось у Ленінградському хореографічному технікумі з 1928 по 1935 рр. Навчався він на Вечірніх курсах до 1930 р., потім, склавши іспити, поступив на денне відділення. У В. Семенова

навчався недовго (можливо, тільки рік), у В. Пономарьова – до випуску. На заняттях у В. Семенова М. Трегубов отримав основи класичного танцю, здобув навички, які необхідні майбутньому танцюристу для розвитку витривалості і сили ніг, привчився до залізної творчої дисципліни. У В. Пономарьова перейняв благородну манеру виконання, відчуття стилю, зрозумів важливість вивчення методології класичного танцю, кращих традицій збереження творів минулого, набув репетиторських навичок, перейняв доброзичливу манеру спілкування.

Ми впевнено можемо говорити про те, що за роки навчання М. Трегубов проявив себе талановитим учнем, який, незважаючи на свій вік, зміг засвоїти складну техніку класичного, характерного і дуетного танців, набути неабияких акторських навичок, розвинути смак до сюжетів і форм академічного репертуару. Про це свідчить той факт, що саме його В. Пономарьов рекомендував на головні ролі Андре і Володимира в балетах "Фадетта" і "Катерина". За роки навчання М. Трегубов був свідком і безпосереднім учасником усіх тих подій, що відбувались в театральному житті Ленінграда і училища зокрема. Це реорганізація хореографічної освіти, перегляд старого і формування нового репертуару в академічних театрах, вдалі і невдалі експерименти балетмейстерів, розквіт молодих талантів. За роки навчання у Ленінградському хореографічному технікумі Микола Трегубов розширив творчий світогляд, набув необхідних навичок, які допомогли йому стати професіоналом.

Література

1. Деген А. Ленинградский балет. 1917-1987: Словарь-справочник / А. Деген, И. Ступников. – Л. : Советский композитор. 1988. – 264 с.
2. Красовская В.М. Ваганова / В.М. Красовская. – Л. : Искусство, 1989. – 223 с.
3. Кремшевская Г.Д. Агриппина Яковлевна Ваганова / Г.Д. Кремшевская. – Л. : Искусство, 1981. – 136 с.
4. Мессерер А. Танец. Мысль. Время / А. Мессерер. – М. : Искусство, 1979. – 175 с.
5. Михайлов М. Жизнь в балете / М. Михайлов. – Л.-М. : Искусство, 1966. – 316 с.
6. Михеева Л. Памяти И.И. Соллертинского. Воспоминания, материалы, исследования / Л. Михеева. – Л. : Советский композитор, 1978. – 312 с.
7. Особова справа М.І. Трегубова. – Архів КНУКіМ – Ф. №Р. – 1516. – Оп. № 1 "Л". – Спр. № 195.
8. Особова справа М.І. Трегубова. – Архів КНУКіМ – Ф. №Р. – 1516. – Оп. № 2 – Спр. № 2623.
9. Советский балетный театр. 1917-1967 / Ред. В. Красовская. – М. : Искусство, 1976. – 376 с.
10. Слонимский Ю. В честь танца / Ю. Слонимский. – М. : Искусство, 1968. – 380 с.
11. Слонимский Ю. Советский балет / Ю. Слонимский. – М-Л. : Искусство, 1950. – 368 с.
12. Соллертинский И. Статьи о балете / И. Соллертинский. – Л. : Музыка, 1973. – 208 с.
13. Станішевський Ю.О. Балетний театр Радянської України, 1925-1985: Шляхи і проблеми розвитку / Ю.О.Станішевський. – К.: Музична Україна, 1986. – 240 с.
14. Терещенко А.К. Львівський театр опери та балету імені Івана Франка. – К.: Муз. Україна, 1989. – 208 с.
15. Туркевич В.Д. Трегубов Микола Іванович / В. Туркевич // Туркевич В. Хореографічне мистецтво у персоналіях : [біобібліографічний довідник] // В. Д. Туркевич. – К., 1999. – С. 188 – 189 с.
16. Швачко.Т.А. Трегубов / Т.А.Швачко // Балет : енциклопедія / [гл. ред. Ю.Н.Григорович]. – М.: "Сов. Энциклопедия", 1981.- С.518-519.

References

1. Degen, A. (1988). Leningradskij balet. 1917-1987: Slovar-spravochnik. Leningrad: Sovetskij kompozitor [in Russian].
2. Krasovskaya, V.M. (1989). Vaganova. Leningrad: Iskusstvo [in Russian].
3. Kremshchanskaya, G.D. (1981). Agrippina Yakovlevna Vaganova. Leningrad: Iskusstvo [in Russian].
4. Messerer, A. (1979). Tanec. Mysl. Vremya. Moskva: Iskusstvo [in Russian].
5. Mihajlov, M. (1966). Zhizn v balete. Leningrad-Moskva: Iskusstvo [In Russian].
6. Miheeva, L. (1978). Pamyati I.I. Sollertinskogo. Leningrad: Sovetskij kompozitor [in Russian].
7. Personal business M.I. Tregubova. (1516). Arhiv KNUKiM. F №P. Op. №1.
8. Personal business M.I. Tregubova. (1516). Arhiv KNUKiM. F №P. Op. №2.
9. Krasovskaya, V. (Eds.). (1976). Sovetskij baletnyj teatr. 1917-1967. Moskva: Iskusstvo [in Russian].
10. Slonimskij, U. (1968). V chest tanca. Moskva: Iskusstvo [in Russian].
11. Slonimskij U. (1950). Sovetskij balet. Moskva-Leningrad: Iskusstvo [in Russian].
12. Sollertinskij I. (1973). Stat'i o balete. Leningrad: Muzyka [in Russian].
13. Stanishevskij Yu. O. (1986). Baletnij teatr Radyanskoji Ukrajinu, 1925-1985: Shlyahi i problemi rozvitku. Kyiv: Muzichna Ukrajinu [in Ukrainian].
14. Tereshchenko A. K. (1989). Lvivskij teatr operi ta baletu imeni Ivana Franka. Kyiv: Muzichna Ukrajinu [in Ukrainian].
15. Turkevich V.D. (1999). Trehubov Mykola Ivanovych. Horeografichne mistectvo u personaliyah : [biobibliografichnij dovidnik]. Kyiv: Integral [in Ukrainian].
16. Shvachko, T.A. (1981). Trehubov. Balet: enciklopediya. Moskva: Sov. Enciklopediya [in Russian].

УДК 793.31

Морозов Артем Ігорович,
викладач кафедри народної хореографії
Київського національного університету
культури і мистецтв
e-mail: tema_morozov17@mail.ru

ДО ПРОБЛЕМИ ВИВЧЕННЯ ЧОЛОВІЧИХ ВІРТУОЗНИХ РУХІВ В УКРАЇНСЬКОМУ НАРОДНО-СЦЕНІЧНОМУ ТАНЦІ

У процесі розвитку українського народно-сценічного танцю відбувається його постійне збагачення форматворчими елементами класичного балету, спорту, акробатики. Весь цей пластичний арсенал поповнює насамперед лексику чоловічого танцю, що дає змогу балетмейстерам зробити постановки більш яскравими, емоційними та видовищними. Щоб використання чоловічих віртуозних рухів дало очікуваний ефект, йому має передувати засвоєння майбутніми хореографами знань про їх походження, формування та шляхи збагачення на сучасному етапі. Ці аспекти розглядаються автором у даній статті.

Ключові слова: народно-сценічний танець, чоловіче виконавство, віртуозні рухи, трюки.